

MUDr. Tačo Tačev, DrSc. – významné životní jubileum

Šlampa P.

V závěru loňského roku oslavil v rodinném kruhu a po Novém roce i s nejbližšími spolupracovníky významné životní jubileum, 80 let, dlouholetý lékař radio-terapie ústavu na Žlutém kopci v Brně MUDr. Tačo Tačev, DrSc. Vzhledem ke svým výzkumným a reformátorským aktivitám v oblasti radioterapie a radiobiologie se právem zařazuje mezi největší osobnosti tohoto ústavu.

Narodil se 29. 10. 1936 v Kazanlaku, Bulharsku, kde ukončil středoškolské vzdělání na reálném gymnáziu. Dále pokračoval ve studiu na Lékařské fakultě Masarykovy univerzity v Brně. Po ukončení studia nastoupil do Biofyzikálního ústavu ČSAV v Brně, kde působil na Oddělení radiosenzitivity savců. Získané odborné poznatky a zkušenosti v oblasti radiobiologického výzkumu následně účelně využil ve výzkumu radioterapie nádorů. V prosinci roku 1966 přešel do Masarykova onkologického ústavu v Brně (MOÚ), kde pracoval zprvu jako radiofyzik na Oddělení radioterapie až do svého odchodu z aktivního profesního zařazení.

Ve své odborné činnosti se věnoval převážně brachyterapii nádorů se zaměřením na ozařování nemocných s rakovinou děložního hrdla. Po vzniku Výzkumného ústavu klinické a experimentální onkologie (VÚKEO) byl iniciátorem a odpovědným řešitelem četných výzkumných projektů počínaje optimalizací fyzikálně-technických a biologických parametrů ozařování gynekologických nádorů, vč. některých kvalitativně nových léčebných postupů v brachy a teleterapii nádorů.

Ve spolupráci s Biofyzikálním ústavem v Brně se podílel na experimentálním potvrzení možnosti diferencované radioprotekce zdravé a nádorové tkáně při ozařování ve stavu akutní hypoxie. Získané výsledky byly podkladem k vypracování metody hypoxyradioterapie,

umožňující aplikovat do nádorů vyšší dávku ozáření při současném překročení tolerance okolních zdravých tkání na záření. Byl iniciátorem a navrhovatelem třetího pracoviště ve světě, po USA a Rusku, k využití neutronové komponenty radionuklidu Californium-252 (^{252}Cf) v brachyterapii. V této souvislosti navázal spolupráci s lexinktonskou univerzitou v USA a s Radiologickým výzkumným ústavem v Obninsku (Rusko), který zprostředkoval dodávky neutronových zdrojů pro Radioterapeutické oddělení MOÚ.

Poté na oddělení brachyterapie anotoval výzkumný projekt na vypracování kvalitativně nového postupu kurativní léčby pokročilejších nádorů děložního hrdla, založeného na neutronové brachyterapii s ^{252}Cf a hypoxyradioterapii v průběhu zevního ozáření. Součástí projektu byla klinicko-experimentální studie na stanovení vztahu mezi rychlostí regrese a parciálního tlaku kyslíku (pO_2) v nádoru při aplikaci různě velkých dávek neutronů v průběhu kombinované léčby se zářením gama. Stanovení některých z parametrů biologického efektu interakce neutronů a fotonů s nádorem v průběhu kombinovaného postupu ozáření umožnilo navrhnout takový postup časového rozložení záření neutronů a fotonů v průběhu léčebného cyklu, který optimalizoval efekt inaktivace nádorové populace, vč. její hypoxické frakce. Léčebné výsledky dlouhodobého sledování nemocných ozařovaných navrženým léčebným postupem potvrdily, že byly dosaženy požadované předpoklady pro signifikantní zlepšení kurability pokročilejších nádorů děložního hrdla.

V následujících letech byl odpovědným řešitelem klinicko-experimentálního projektu zaměřeného na flow-cytometrické posouzení regresivních změn nádoru děložního hrdla po aplikaci neut-

ronové brachyterapie, který potvrdil platnost dříve učiněných závěrů. Dále byl navrhovatelem a odpovědným řešitelem výzkumného projektu u nádorů konečnicku zaměřeného na zvýšení biologického efektu předoperační aplikace vyšších dávek v krátkém čase v podmínkách hypoxyradioterapií. V rámci mezinárodní spolupráce byl spoluřešitelem dvou výzkumných projektů se zaměřením na neutronovou brachyterapii a hypoxyradioterapii. Aktivně se podílel na vybudování experimentálního pracoviště pro neutronovou brachyterapii ve spolupráci s Ústavem fyziky kovů ČSAV v Brně a firmou Delong instruments v Brně.

Výsledky výzkumu, vč. dlouhodobých léčebných výsledků, prezentoval na četných mezinárodních workshopech, konferencích a kongresech v Lexinktonu, Detroitu, Kjótu, Bologni, Barceloně, Petrovavlovsku a publikoval v odborném tisku. Je autorem 110 původních odborných publikací, převážně v zahraničním tisku.

V roce 1984 obhájil dizertační práci na získání vědecké hodnosti kandidáta věd a v roce 1992 obhájil na Univerzitě Karlově vědeckou hodnost doktora věd. Byl dlouholetým vedoucím úseku brachyterapie a po roce 1989 také 2x vedoucím lékařem celého oddělení radioterapie (1991–1992 a 1996–1997).

Vážený pane doktore, chtěl bych Vám poděkovat za mnoholetou poctivou a vysoce odbornou práci v našem ústavu a do dalších let Vám přeji za všechny bývalé i současné spolupracovníky hlavně pevné zdraví, hodně štěstí a osobní pohody. Jsem osobně rád, že se i nadále aktivně zajímáte o dění v ústavu a na naší klinice.

*prof. MUDr. Pavel Šlampa, CSc.
Klinika radiační onkologie LF MU
a Masarykův onkologický ústav, Brno*